در نشست تخصصی بازار کار بررسی شد:

تکاپوی وزارت کار و بخش خصوصی برای تحول در مراکز مشاوره شغلی و کاریابی

عرصه اشتغال و تعامل میان کارجو و کارفرما در سال‌های اخیر دستخوش دگرگونی‌های ساختاری، فناورانه و جمعیتی عمیقی شده است. به موازات این تحولات، دفاتر سنتی کاریابی با بحران‌های اقتصادی فزاینده، کاهش بازدهی و تقلیل نیروی انسانی روبه‌رو شده‌اند و از سوی دیگر، ورود نهادهای تنظیم‌گر دولتی به عرصه طراحی پلتفرم‌های انطباق شغلی، پرسش‌های متعددی را درباره حدود تصدی‌گری و رگولاتوری در میان فعالان این صنف پدید آورده است. در همین راستا، هفته‌نامه «بازارکار» اقدام به برپایی نشستی با عنوان «بررسی نقش مراکز مشاوره شغلی و کاریابی‌ها در تحولات بازارکار» کرد. این جلسه با هدف آسیب‌شناسی چالش‌های ساختاری مراکز مشاوره شغلی و کاریابی، بررسی سیاست‌های وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ارزیابی نقش هوش مصنوعی و پلتفرم‌های مجازی در تحولات بازارکار و تبیین چشم‌انداز آینده زیست‌بوم اشتغال کشور با حضور مدیران دولتی، پیشگامان بخش خصوصی و چهره‌های دانشگاهی برگزار شد.
در این نشست که با حضور دکتر مهری سادات موسوی معاون توسعه اشتغال و کارآفرینی سازمان تجاری سازی فناوری و اشتغال دانش بنیان جهاد دانشگاهی (ستفا) برگزار شد سخنرانان کلیدی امید ملک (مدیرکل دفتر توسعه نهادهای اشتغال و هدایت نیروی کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی)، آسیه حاتمی (بنیان‌گذار و مدیرعامل پلتفرم ایران‌تلنت) و سعید سمیعی (رئیس مرکز کار ایران و برگزارکننده نمایشگاه کار) بودند و داود عسگری (رئیس انجمن صنفی کاریابی های استان تهران) به رغم دعوت در این نشست وقول مساعد برای شرکت در آن درنشست حضور نیافتند .

در ابتدای این نشست مهم‌ترین دغدغه‌های کنونی در حوزه فعالیت مراکز مشاوره شغلی و کاریابی در سرفصل بنیادین ذیل خلاصه شد:

بحران مالی و تعدیل نیرو: بخش بزرگی از دفاتر کاریابی سنتی مدعی هستند که دخل و خرج آن‌ها همخوانی ندارد، امور اقتصادی‌شان اداره نمی‌شود، ناچار به تعدیل پرسنل شده‌اند و برخی حتی تا مرز تعطیلی رفته‌اند.

دوگانه نظارت در برابر تصدی‌گری: پرسش اساسی صنف این است که چرا وزارت کار از جایگاه اصلی خود یعنی «سیاست‌گذاری، هدایت، نظارت و حمایت» فاصله گرفته و با راه‌اندازی سامانه دولتی (سامانه جستجوی شغل)، خود به عرصه اجرا وارد شده و نقش رقیب را برای بخش خصوصی بازی می‌کند.

انتقال مأموریت‌ها به نهادهای بیرونی: چرا خدماتی که می‌توانست منبع درآمد و نقطه اتکای کاریابی‌ها باشد (مانند تشکیل پرونده‌های بیمه بیکاری و پرونده‌های کارجویی) به دفاتر پیشخوان دولت واگذار شد و هم‌گرایی امور اشتغال در نهادهای تخصصی مخدوش گردید؟

فقدان رتبه‌بندی کیفی و تنزل مفهوم مشاوره شغلی: مجوزها بدون پشتوانه ارزیابی دقیق صادر شده و عنوان «مشاوره شغلی» صرفاً به تابلویی نمادین بدل گشته است، بدون آنکه خدمات مشاوره‌ای علمی به کارجویان ارائه شود.

دیدگاه وزارت کار: بازتعریف مدل کسب‌وکار، پلتفرم جستجوی شغل و تحول ساختاری

در پاسخ به محورهای طرح‌شده، امید ملک، مدیرکل دفتر توسعه نهادهای اشتغال و هدایت نیروی کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ضمن استقبال از برگزاری نشست، سیر تحول بازار کار را تشریح کرد. وی توضیح داد که کاریابی‌های فیزیکی از حوالی سال ۱۳۷۹ به شکل نهادینه شکل گرفتند و سامانه‌های دیجیتال و جاب‌سایت‌ها حدود دو دهه پس از آن پا به میدان گذاشتند. با این حال، معضل بنیادین بخش زیادی از دفاتر کاریابی این است که در همان الگوهای رفتاری و ساختارهای درآمدی بیست‌وشش سال پیش متوقف مانده‌اند و تمام کارکرد خود را صرفاً به اتصال ابتدایی کارجو به کارفرما تقلیل داده‌اند.

ریشه‌های چهارگانه عدم جذب نیرو در شرایط کنونی

ملک خاطرنشان ساخت که در گذشته و با نرخ بیکاری‌های دورقمی (تا مرز ۱۴ درصد)، مدل‌های ابتدایی ثبت‌نام و معرفی پاسخگو بود؛ اما امروز وضعیت بازار دگرگون شده و پدیده عدم جذب نیروی کار ناشی از چهار عامل کلیدی است:

۱-شکاف دستمزدی: فاصله میان نرخ تورم و هزینه‌های واقعی زندگی با حداقل دستمزدهای مصوب، تمایل برای حضور در برخی مشاغل را به شدت کاسته است.

۲- تحولات نسلی (نسل Z): نیروی کار جوان دارای مطالبات، ترجیحات و فرهنگ رفتاری ویژه‌ای است و در صورت همخوان نبودن محیط کاری، تمایلی به پذیرش مشاغل سنتی ندارد.

۳-فرهنگ کار و کمبود مهارت: تغییر اولویت‌های زیستی و پرهیز از کار سخت یا محیط‌های بدوی صنعتی.

٤. عدم دسترسی و شفاف نبودن اطلاعات بازار کار: اطلاعات کارجویان و فرصت‌های شغلی کارفرمایان در دسترس یکدیگر قرار ندارد؛ به گونه‌ای که حتی اگر کارجویی در یک شهرستان حاضر به همکاری با شرایط مشخص باشد، مسیر ارتباطی او با کارفرمای نیازمند نیرو مسدود است.

وی تصریح کرد که تناقض اصلی بازار کار کنونی، «مازاد نیروی کار در قشر فارغ‌التحصیل دانشگاهی» و در مقابل «کمبود حاد نیروی کار در رده‌های ساده، فنی و یدی» است.

مأموریت سامانه جستجوی شغل: داده‌محوری، نه تصدی‌گری

ملک با رد این انگاره که سامانه دولتی برای رقابت با کاریابی‌ها ساخته شده است، اهداف راه‌اندازی «سامانه جستجوی شغل» را شفاف کرد. وی اظهار داشت سامانه‌های قبلی که توسط کانون‌ها و دفاتر راه‌اندازی شده بود، به دلیل اخذ هزینه‌های اشتراک و پشتیبانی فنی ضعیف، از سوی بخش عمده‌ای از کاریابی‌ها بایکوت شده بود. از این رو حاکمیت سامانه‌ای جامع و کاملاً رایگان با پشتیبانی فنی دولتی ایجاد کرد تا به عنوان زیرساخت مادر و موتور گردآوری داده‌های بازار کار عمل کند.

ملک سازوکار پلتفرم را چنین توضیح داد: کارفرما یا کارجو که در سامانه ثبت می‌کند، تقاضای او بلافاصله به کارتابل